

KELEIVIS

THE TRAVELER LITHUANIAN WEEKLY

KELEIVIS

PRENUMERATA METAMS:

Amerikoje, Kanadoje, Pietų Amerikoje, Europoje...\$4.00

KELEIVIS

636 Broadway, So. Boston 27, Mass.

KELEIVIS

Lithuanian Weekly

Represents over 75,000 Lithuanians in New England and about 1,000,000 in the United States

KELEIVIS

636 Broadway, So. Boston 27, Mass.

NO. 20

"Keleivis" Telefonas:
SO 8-3071

SOUTH BOSTON, MASS., GEGUZĖS (MAY) 19, 1954

Entered as Second Class Matter February 23, 1905, at the Post Office at Boston, Mass., under the Act of March 3, 1879

Atskiro Numerio
Kaina 10 Centų

49 METAI

Ženevos Derybos Sprendžia Indokinijos Likimą

Kol Derybos Vyksta Bolševikai Stengiasi Daugiau Teritorijos Užkariauti; Amerika Deda Pastangas Sulipydyti Pietryčių Azijos Kolektyvinę Apsaugą; Vakarų Valstybių Vienybė Dar Neatstatyta

Ženevos konferencijoj jau ketvirtą savaitę taramasi apie Korejos ir Indokinijos taiką. Korejos klausimą diplomatai atidėjo į šalį, o dėl Indokinijos ši savaitė gali būti sprendžiama. Dėl Indokinijos ir prancūzai ir bolševikai padarė siūlymus ir šią savaitę bus bandoma tuos siūlymus suderinti.

Pagal bolševikų siūlymą Indokinijos valstybės valdžia perimtų bolševikų ir nacionalistų komisijos sudarytos lygiomis teisėmis. Tų komisijų priežiūroje būtų rinkimai ir vietinius parlamentus. Prancūzai turėtų ištraukti savo kariuomenę iš Indokinijos ir jos garantijos Indokinijos valstybės dėl paliaubų sienų negautų. Žodžiu, bolševikai pasiūlė planą Indokinijai susovietinti.

Šios savaitės derybų parodys, ar Prancūzija, Indokinijos valstybės ir kitos Vakarų valstybės susitarus su bolševikais dėl kokio nors kompromiso.

Kol derybos Ženevoje vyksta bolševikai Indokinijoj skubina daugiau teritorijų užkariauti ir stipriomis jėgomis puola Raudonosios upės deltą apie Hanoi didmiestį šiaurinėje Indokinijoj.

Tuo tarpu Amerika deda pastangas suorganizuoti kolektyvinio saugumo organizaciją pietryčių Azijai ginti. Pasitarimai vyksta su įvairiomis valstybėmis, bet kol kas dar neaišku yra, ar pastangos pasiseks ar ne. Indija, Burma ir Indonezija labai šaltai į tokią organizaciją žiūri. Siamas ir Filipinai jau davė savo sutikimą. Ceilonas abejoja. Australija ir Naujoji Zelandija sutinka tartis, bet Anglija nori derybas atidėti po Ženevos konferencijos. Dar neaišku, ar naujai sudaromoji organizacija pasiims ir Indokiniją saugoti nuo galutinio bolševikų užkariavimo, ar tikrai pasitenkintų dar likusių Azijos pietryčių tautų gyvimi.

Derybas ypač kliudo nesutarimas su Anglija, kuri nori, kad Indija, Pakistanas ir Burma nebūtų nubaidytos nuo tos būsimos Pacifiko kolektyvinio saugumo organizacijos, o todėl delsia derėtis ir "aiškina padėtį" su Azijos tautomis.

Prancūzijos generalinio štabo viršininkas gen. Ely kartu su savo padėjėjais išvyko į Indokiniją vietoje ištirti padėtį ir pasiūlyti priemones, kaip pasiūlyti padėtį fronte pataisyti.

Unijų Sąjungos Patvirtina Sutartį

Didžiosios darbininkų sąjungos, Amerikos Darbo Federacija ir CIO unijos, sutarė, kad tarp jų sudaryta sutartis dėl neviliojimo narių, pradės veikti birželio (June) 8 d. Unijų sąjungos jau senai sutarė, kad pirmas žingsnis į didžiųjų unijų sąjungų suvienijimą yra susitarimas gyventi santalkoje ir neviliojti narių iš kitų unijų. Po to bus galima eiti prie kitų unijų vieningumo žygių.

Jau 70 A. D. Federacijos unijų pasirašė sutartį apie neviliojimą narių iš CIO unijų ir 30 CIO unijų pasižadėjo neviliojti narių iš ADF unijų. Birželio 9 d. iškilmingame posėdyje unijų sąjungos pasikeis tais pasais.

Kai kurios A. D. Federacijos unijos ir CIO atsiskaitė sutartį pasirašyti.

Sužeisti Gabenami Iš Dienbienphu

Geguzės 15 d. prancūzai pradėjo gabenti sunkiai sužeistuosius iš Dienbienphu tvirtovės, kurią Indokinijos bolševikai paėmė geguzės 7 d. Bet vos pradėjus gabenti sužeistuosius prancūzai turėjo skustis Ženevos konferencijai, kad bolševikai nesilaiko susitarimo ir neleidžia gabenti iš Dienbienphu sužeistuosius anamitus. Derybos dėl sužeistųjų belaisvių išgabenimo šią savaitę vėl atnaujintos.

Gautomis žiniomis Dienbienphu tvirtovės gynėjų vadovas gen. de Castries esąs gyvas, bet ar jis sužeistas ar sveikas žinių nėra. Taip pat sužinota, kad vienintelė moteris Dienbienphu tvirtovėje, slaugė Genovaitė de Galard Terraube esanti gyva.

SIULO IŠRINKTI KITOKĮ KONGRESĄ

Buvęs prezidentas Harry Truman perėitą savaitę kalbėjo siuvėjų unijos konvencijoj Atlantic City, N. J. Jis sakė, kad republikonų administracija mums jau davė ūkio recesiją ir vienintelis būdas pagerinti visų gyvenimą yra išrinkti šiais metais kitokį kongresą, kuris rūpinsis viso krašto žmonių gerove.

Buvęs prezidentas pasisakė už taksų mažinimą ir už kėlimą plačiųjų vartotojų masių perkamosios galios.

Amerikos karo laivyno naujausias lėktuvas B-52 skrido netoli nuo lėktuvnešio laivo ir jam praneša pastebėtą priešą. Lėktuvas turi RADAR akį, kuri šviesoje ar tamsoje rodo priešą. Kai lėktuvo akis pastebi priešą, jis tuo praneša lėktuvnešui ir lėktuvas nuo laivo gali pakilti priešą daužyti.

Rusai Turi Daug Daugiau Lėktuvų

Amerikos oro pajėgų viršininkas gen. N. F. Twining, minint karo pajėgų savaitę sakė, kad Rusija dabartiniu laiku turi daug daugiau kovos lėktuvų, negu Amerika, ir turi didžiųjų sprausminių bomberių, kurių statomi su tikslu pasiekti svarbiausius Amerikos pramonės centrus. Didieji rusų sprausminiai bombardieriai buvo pirmą kartą parodyti viešai per geguzės 1 d. parodą Maskvoje ir jie priilygsta Amerikos galingiausiems karo lėktuvams B-52.

KRITIKUOJA VALDŽIA DEL "DO-NOTHING"

300 CIO unijų atstovų perėitą savaitę tarėsi sostinėje Washingtone dėl nedarbo ir mokesčių. Unijų atstovai griežtai pasmerkė vyriausybę dėl jos nieko neveikimo kovoje prieš ūkio "recesiją" ir prieš nedarbą. Unijų atstovai pasisakė už pakėlimą minimalinio uždarbio, už mokesčių sumažinimą eiliniams mokesčių mokėtojams ir už plačią viešųjų darbų programą.

CIO unijų pirmininkas Walter Reuther pasitarime sakė, kad ateinantį rudenį balsuotojai gali pasisakyti dėl krašto ekonominės politikos padarydami "apie tris tuzinus reakcininkų politikierių bedarbiais."

ANGLIJOS KARALIENĖ GRĮŽO NAMO

Anglijos karalienė Elzbieta Antroji perėitos savaitės gale grįžo namo iš šešių mėnesių kelionės po Anglijos kolonijas ir dominionus. Karalienė su vyru aplankė Bermudos salas, Naująją Zelandiją, Australiją, Ceiloną, visą eilę Pacifiko salų, Tobruką Afrikoje, Maltą ir Gibraltarą.

Dėl karalienės lankymosi Gibraltare Ispanija reikėdavo protesto ir dabar po lankymosi ispanų spauda grasina, kad Ispanija nepažės anglių kolonijos savo teritorijoj.

Anglijos karalienė Londone buvo pasitikta labai iškilmingai po savo ilgos kelionės užjūriuose.

Ryan'o Teismas Pasibaigė Tuščiom

Laivų krovėjų unijos buvęs pirmininkas, Joseph P. Ryan, buvo teisiamas New Yorko prisiekusiųjų teisme už pasisavinimą 17,000 dolerių unijos pinigų. Teismas pasibaigė be pasekmių, nes prisiekusieji negalėjo susitarti dėl klausimo kultas ar nekaltas. Pagal pranešimą, 10 prisiekusiųjų sakė, kad kaltas, o du priešinosi ir pagaliau prisiekusiųjų pirmininkas pranešė teisėjui, kad susitarimas yra negalimas.

J. P. Ryan buvo laivų krovėjų unijos ilgametis pirmininkas ir jo laikais unija pagarsėjo įvairiomis suktbėmis ir raketierių šeiminkavimu New Yorko ir New Jersey prieklausoje. Dėl tos priežasties unija buvo išmesta iš Amerikos Darbo Federacijos.

KOKIŲ LIUCIŲ BUNA

Bostone praėjo šeštadienio naktį atrodė, kad dangus su žeme maišosi. Per 12 valandų prilijo 5 colius.

Bet yra ir didesnių liucių. Tame pačiame Bostone 1921 metais liepos 9 d. prilijo 6.04 colių. Bet ir tas niekai, palyginus su 1924 metais spalio 10 d. liūtimi New Smirna, Fla. Tada čia iškrito per dieną 23.22 coliai, o 1911 metais liepos 14 d. Filipinuose per dieną prilijo net 45.99 colių, tai yra beveik 8 kartus daugiau kaip praėjusią šeštadienį Bostone.

Kas Bosauja Atominės Energijos Komisijoj

Viešumon iškilo ginčas Atominės Energijos Komisijos tarpe. Kai kurie komisijos nariai sako, kad komisijos pirmininkas admiralas Lewis Strauss vienas tvarko visus komisijos reikalus ir kiti keturi nariai mažai balso teturi tų reikalų sprendime ir svarstyme. Dabar ruošiamas naujas įstatymas atominei energijai tvarkyti ir ta progą dėl Atominės Energijos Komisijos darbo turės pasisakyti ir kongresas.

H-Bombų Bandymai Pacifike Baigti

Amerikos Atominės Energijos Komisija praneša, kad vandenilio bombų bandymai Pacifike baigti sėkmingai. Iš pranešimo aiškėja, kad vandenilio bombos bus gaminamos įvairaus dydžio ir pritaikintos įvairiems reikalams. Bandymai prasidėjo kovo 1 d. ir užsibaigė geguzės pirmomis dienomis. Buvo išsprogdinta, rodos, 4 bombos.

Nežiūrint įvairių protestų bombų bandymai buvo tęsiami iki galo, nes Atominės Energijos Komisija norėjo gauti reikalingų informacijų tolimesniam tų baisesių ginklų gerinimui.

KASMIRO GINČAS TOLI NUO SPRENDIMO

Indijos vyriausybė pasiskelbė, kad ginčijama Kasmiro teritorija yra legaliai dalis Indijos. Tas Indijos sprendimas išaukšėjo protestą iš Pakistano, kuris taip pat reiškia pretenzijas į Kasmiro provinciją. Ginčo sprendimas plebiscito keliu, kaip tai senai buvo sutarta tarp Indijos ir Pakistano, atrodo atidėtas neribotam laikui ir santykiai tarp Indijos ir Pakistano, dėl Indijos vienašališko nutarimo, nepasidarys geresni.

TEISMAS NUTEISE RAKETIERIŲ UNIJA

Pereitą savaitę prisiekusiųjų teismas New Yorko nuteisė laivų krovėjų uniją sumokėti \$92,000 pabaudos, trys unijos vadai nuteisti vienas kalėti 6 mėnesius, o du po 3 mėnesius. Laivų krovėjų unija, pagarsėjusi raketieriais ir sauvaliavimais, buvo nuteista už išaukšimą streiko New Yorko prieklausoje. Streikas tęsėsi 29 dienas neva tai be unijos pritarimo, bet teisme buvo įrodyta, kad unija patydomis streiką kurstė.

Po kelių dienų įvyks laivų krovėjų balsavimas. Jie turės pasirinkti, kuri unija juos atstovaus derybose dėl darbo sutarties, ar senoji raketierių apšėtoji unija, ar naujoji Amerikos Darbo Federacijos laivų krovėjų unija.

Senatoriai Negaus Vykdomos Valdžios Paslapčių

McCarthy-Armijos Ginčas Itraukė Visą Administraciją; Prezidentas Uždraudė Liudininkams Liudyti Apie Administracijos Viršūnių Pasitarimus; Vykdomosios Valdžios Paslaptys Negali Būti Atidengiamos

Atsiuntė J. T. Skundą dėl Bombų

Marshallo salų gyventojai atsiuntė skundą Jungtiniams Tautoms dėl tose salose daromų vandenilio bombų bandymų. Gyventojai nurodo, kad dėl bombų bandymų visiems salų gyventojams gresia pavojus patekti į mirtinus bombų spindulius ir todėl jie prašo, kad bombų bandymai jų salose būtų uždraustas. Kartu gyventojai pabrėžia, kad jie neprotestuoja prieš Amerikos šeiminkavimą salose, kaip tai yra nutarta Jungtinių Tautų organizacijos.

Amerikos vyriausybė Marshall salų gyventojų skundą atsakė, kad ji apgailestauja, kad 236 gyventojai buvo sužeisti bombų spinduliais ir pasižada daryti viską, kad sužeistieji būtų pagydyti ir gautų atlyginimą. Ateityje Amerikos vyriausybė pasižada imtis priemonių, kad tokios nelaimės nepasikartotų.

Senatas Nutarė Keist Konstituciją

Senatas 58 balsais prieš 19 pereitą savaitę nutarė pakeisti konstituciją įrašant į ją, kad aukščiausiojo teismo sastate turi būti ne daugiau kaip 9 teisėjai ir kad to teismo teisėjai pasitraukia iš savo pareigų sulaukę 75 metų amžiaus.

Dabar tas konstitucijos pakeitimas bus svarstomas atstovų rūmuose ir jeigu ten jis praeis, tai atskiros valstijos turės pasisakyti dėl to pakeitimo.

Senato nutartas konstitucijos pakeitimas nieko nepakeičia, nes ir dabar aukščiausias teismas (jau 85 metai) turi 9 narius, o įrašymas į konstituciją teisėjų amžiaus ribų skaitomas ne taip jau svarbiu dalyku, kuri galima ir be konstitucijos pakeitimo įgyvendinti.

"KULTURINIAI MAINAI" NUEJO NIEKAIS

Geguzės 7 d. Paryžiuje turėjo pirmą kartą pasirodyti rusų baletas iš Maskvos ir Leningrado. Dėl Dienbienphu pralaimėjimo visi teatrai Paryžiuje tą dieną buvo uždaryti ir rusų baletas negalėjo pasirodyti. Vėliau Prancūzijos vyriausybė nutarė, kad rusų baletas turi važiuoti namo, nes jam vaidinant gali kilti incidentų ir riaušių.

Sen. McCarthy ir armijos vadų ginčas dėl "Shine & Cohn" reikalo šią savaitę tęsiasi senato pakomisijoj. Visą pereitą savaitę ir dabar liudija armijos advokatas John Adams. Pereitos savaitės gale jis liudijo, kad jis gavo įsakymą užreikorduoti senatoriaus McCarthy ir jo bendradarbių pakartotinus reikalavimus duoti kareiviui David Shine įvairių privilegijų iš prezidento D. D. Eisenhowerio artimiausio bendradarbio ir patarėjo Sherman Adams. Sausio 21 d. pas generalinį prokurorą H. Brownell buvo pasitarimas, kuriame dalyvavo Sherman Adams, generalinis prokuroras, jo padėjėjas, prezidento administratyvinis patarėjas Gerald Morgan ir ambasadorius Henry Cabot Lodge. Tame pasitarime S. Adams ir davė įsakymą užreikorduoti sen. McCarthy ir jo bendradarbių nepaprastą rūpesnį dėl kareivio Shine likimo.

Pakomisija norėjo sužinoti, kas ką sakė tame pasitarime gen. prokuroro ofise, bet vyriausybė atsisakė atidengti vyriausybės narių pasitarimų paslaptį ir šį pirmadienį liudininkas John Adams perskaitė pakomisijai prezidento D. D. Eisenhowerio laišką, kuriame įsakmiai pakartojama, kad vykdomosios valdžios paslaptys negali būti išduodamos senatoriams ar kongresmonams.

Sen. McCarthy ir armijos vadų tyrinėjimas kol kas parodė, kad ne tik armijos civiliniai vadai, bet visa administracija yra priešinga senatoriaus McCarthy triukšmingiems armijos tyrinėjimams. Ginčas esmėje vyksta dėl to, kiek įstatymų leidėjai gali kištis į vykdomosios valdžios darbą.

Liudininkas John Adams parodė pakartotinus senatoriaus McCarthy, adv. Cohn ir kitų senatoriaus bendradarbių pastangas išgauti kareiviui Shine visokių privilegijų, o jei ne, tai sen. McCarthy bendradarbiai grasino daryti įvairius tyrinėjimus armijoj.

Knowland Nuomonė

Senatorius W. F. Knowland, republikonų daugumos vadas senate, pasisakė už karišką pagalbą Indokinijai gelbėti, bet tikrai oro ir jūrų pajėgomis, o ne siunčiant mūsų pėstininkus kautis į Indokiniją.

Po Pralaimėjimo

Indokinija buvo didelis Amerikos užsienių politikos pralaimėjimas. Tiesa, Indokinijos klausimas dar sprendžiasi mūsų laukuose tame krašte ir Zenevos diplomatų konferencijoj, bet Amerikos politikoj tas kraštas yra pralaimėtas. Amerikos pakartotini pasisakymai už išlaikymą to krašto šioje geležinės uždangos pusėje nuėjo ar eina niekais; Amerikos duota medžiaginė pagalba Indokinijai gelbėti taip pat nepasiekė savo tikslo: Amerikos paskutinės valandos bandymas sutelkti kolektyvinės jėgos Indokinijai gelbėti visiškai nepasiekė. Indokinija po mūsų akimis slysta į aną geležinės uždangos pusę ir vadinamas laisvasis pasaulis bejėgiai žiūri, kaip bolševizmo viešpatija dar labiau pučiasi ir didėja.

Svarbiausias Indokinijos pralaimėjimo „kaltininkas“ yra Prancūzijos silpnumas. Kol Indokinijoj karą galima buvo, palyginus, lengvai laimėti, prancūzai nenorėjo atsakyti nuo savo „teisių“ į tą kraštą, kaip į jų buvusią koloniją. Kada prancūzai sutiko duoti Indokinijos tautoms nepriklausomybę, vietos bolševikai jau buvo gavę užtenkamai sustiprinimų iš Rusijos ir Kinijos ir karas pasidarė nebeužbaigiamas.

Dienbieniū mūšis ir to mūsų liūdnas galas skaidria šviesa nušvietė visą Indokinijos problemą. Prie Dienbieniū Indokinijos bolševikai pasirodė puikiai ginkluoti ir nustebino prancūzus savo artilerija ir priešlėktuviniais pabūklais, kurių anksčiau jie visai neturėjo. Kol prancūzai, su Amerikos pagalba, ruošėsi vykinti „Navarre planą“, Rusijos ir Kinijos bolševikai rimtai apginklavo vietinius „partizanus“ ir davė jiems pagalbą ne tik ginklais, bet ir karais. Indokinijos karas tuo būdu saivame „internacionalizavosi“ ir pasidarė viso Vakarų pasaulio reikalas. Tą suprato Amerikos vadai ir pakartotinai sakė, kad Indokinija nebus užleista bolševikams.

Deja, pasisakymus nesėkė žygiai ir šiandien visur kalbama apie Amerikos „blofą“, garsias kalbas ir traukimąsi atgal paskutiniū momentu.

Dėl Indokinijos dar tariamasi, bet praktiškos pagalbos tam kraštui gelbėti niekas neskuba duoti ir, atrodo, kad Indokinijos įjungimas į Maskvos-Pekino imperiją yra tik, palyginus, neilgo laiko klausimas. Taip atrodo šiuo tarpu.

Tuo tarpu Amerikoje ir spaudoje ir politinių vadų tarpe Indokinijos pralaimėjimo pamokos svarstomos ir bandoma surasti atsakymą į to pralaimėjimo keliamus klausimus.

Pirmoji pamoka bene bus ta, kad užsienių politikai vesti neužtenka garsių šūkių, bet reikia ir šalies pritarimo jai. Visos šalies, o ne vien valdančiosios partijos, ypač kai ta valdančioji partija pati savo tarpe nesusikalba ir jos dešinė nežino, ką jos kairė daro. Mėtymasis tokiais negerais žodžiais, kaip „20 metų išdavystės“, kalbant apie demokratų valdymo laiką, pasirodo trumpažiūrė politika, nes kai reikėjo kongrese gauti pritarimo Amerikos siūlomai „jungtinės akcijos“ politikai, teko kreiptis ir į demokratų ir prašyti jų pritarimo.

Kita pamoka lies Amerikos santykius su sąjungininkais. Pasirodo, kad ne laikas yra šunes lakinti, kada reikia eiti medžioti. Ne laikas yra ir sąjungininkus telkti, kada reikia jau kariuomenę siųsti kautis.

Po Indokinijos pralaimėjimo pasirodė, kad Amerikos Nacionalinė Saugumo Taryba, kuri svarsto įvairiausius krašto ateities kariškus planus, dėl Indokinijos neturėjo jokio plano ir, žinoma, toks nesamas planas negalima buvo su sąjungininkais aptarti, o kai atėjo sprendžiamas momentas, tai neliko nieko.

Po Indokinijos Azijos gelbėjimo darbas bus nepalyginamai sunkesnis, bet jis nebus neįveikiamas, jei iš Indokinijos pralaimėjimo bus padarytos reikalingos išvados.

Apžvalga

PRŪSEIKA RAPORTUOJA

Bolševikų „Vilnis“ Chicagoje turėjo savo šerinin-suvažiavimą. Visokie direktoriai darė pranešimus, visa eilė tu didžiųjų Amerikos o suvažiavimas rinko direktorius. Žinoma, nei šerinininkai nei direktoriai, kuriuos stovi ir „Vilnis“, Nors reakcija siaučia, bet per visą šalį kyla kova prieš tą siautimą, ir kad pragiedruoliai jau matosi.

Is „raportų“ įdomiausia patiekė Leonas Prūseika, kuliavirščių ir kailiamai-nystės ekspertas, kuris dabar „nusiramino“ ir nebesidairo į šalis nuo partinės linijos nutiestos politikos. Tas žmogus, pagal „Vilnį“ pranešimą, sakė štai ką:

„Nesumušamais faktais jis

[Prūseika] įrodė, kokią sun-
kioje politinėje atmosferoje
„Vilnis“ tęsia didžiųjų Ame-
rikos patriotų tradicijas, ir jo-
kios reakcinės audros „Vilnį“ ne-
gali apjuodinti. Suminėjo jis
visą eilę tu didžiųjų Amerikos
o suvažiavimas rinko direktorius.
Žinoma, nei šerinininkai nei direktoriai,
kuriuos stovi ir „Vilnis“, Nors
reakcija siaučia, bet per visą
šalį kyla kova prieš tą siautimą,
ir kad pragiedruoliai jau
matosi.

Kaip matome, p. Prūseika
tikrai „tęsia didžiųjų Ame-
rikos patriotų tradicijas“, jis
eina Linkolno ir Jefferso-
no pėdomis... tiesiai į
Maskvą. Tiesa, pagal Prū-
seiką išeina, kad ne „Vil-
nis“ eina didžiųjų Amerikos
patriotų pėdomis, bet tie
didieji Amerikos patriotai
„kovojo už tuos pačius sie-

ISVARYTI SOVIETŲ SNIPAI

Sovietų majoras Andriej Gudkov (kairėje) ir majoras Ivan Pupyšev (dešinėje) išvartė iš Anglijos kaipo snipai. Abu majorai buvo Sovietų ambasados nariai Londone nuo 1951 metų.

kios Amerikoje, už kuriuos liūmą. Jeffersonas, kaip stovi ir „Vilnis“. Išeitų, Prūseika žino ir visi kiti tu-kad pirmenybė visgi pri-rėtų žinoti, visuomenės san-klausos „Vilniai“, kuri skel-tvarkos idealu skaitė smul-bia tokius puikius „siekius“, kių valstiečių demokratija, kad net ir Linkolnas su Jef-fersonu jais susižavėjo... vių liniją, skaito reikalin-

Atmetus šitą liežuviu sa-klupimą, ką galima išaiš-inaikinti juos suvarant į-kinti išgertosios baltakės didžiulius dvarus, kur vėl-itaka, lieka begėdiškas bolševikų pasigyrimas, kad jie-atstovauja tokias pat ar-bent panašias idėjas, kaip

Jeffersonas ir Linkolnas. Toks tvirtinimas yra begė-nemokšos, arba Maskvos li-diškas ir, žinoma, iš pirmo-išlaustas. Linkolnas, kaip Prūseika žino ir visi kiti tu-rėtų žinoti, buvo vergų iš-laisvintojas, o „Vilnis“, tiek sekama bolševikų liniją, visiškai pateisina vergijos ir Jeffersono gretinimą su buvimą Rusijoje, kur milio-Stalinu ar Malenkovu tik-nai žmonių prievartos dar-rai paskaitys didžiausios rū-bų stovyklose kuria „socia-šies nesąmone.

Visą, Ar Tik Dalį?

Zenevoje tariasi diploma-tai, kaip „atstatyti taiką“ Indokinijoj. Diplomatai ta-riasi, o tuo tarpu bolševikų kariuomenė Indokinijoj, po-turės užtenkamai valios ir-ka tik laimėto mūšio prie-mokės susitarti vieningai Dienbieniū, traukia įveikti.

Is diplomatų pašnekėsiu Zenevoje aiškėja bolševikų siekimai Indokinijoj, o jų kariuomenė tame krašte tuos siekimus stengiasi pra-vesti gyveniman.

Bolševikai Zenevoje pa-reikalavo, kad Anamitų kraštas būtų valdomas 50-50 procentų principu, arba koalicijos, iki bus pravesti rinkimai. Jokia pašalinė valstybė neturi į rinkimų priežiūrą kištis. Vadinas, kinų apginkluoti ir išmik-linti Indokinijos partizanai darytų „rinkimus“, kaip bolševikai rinkimus daro ir kituose jų valdomuose kraštuose. Bolševikai reikalau-ja, kad ne tik Anamitų kraš-tas, bet ir Laosas su Kam-bodžija, kur bolševikų visai nėra, taip pat būtų valdo-mi pusiau-pusiau principu su paskui vykdomais „rinki-mais“.

Bolševikų pasimojimas Indokinijoj yra paimti visą-tą kraštą su jo gamtos tur-tais ir savo rankas ir tuo būdu pastūmėti bolševiz-mo imperijos sienas Azijoje tolokai į pietus ir pridėti prie Maskvos ir Pekino pa-valdinių skaičiaus dar 28-000,000 galvų!

Dėl bolševikų siekimų abejonės nėra, kaip jos ne-buvo nė anksčiau. Abejo-tai, kaip „atstatyti taiką“ Indokinijoj, kuris Indo-kiniją dar gali išgelbėti, jei turės užtenkamai valios ir-ka tik laimėto mūšio prie-mokės susitarti vieningai Dienbieniū, traukia įveikti.

Amerikos spauda iš ge-rai painformuotų šaltinių praneša, kad pietryčių Azi-jos gynyimo sąjunga gal bus kada nors sudaryta, bet de-rybos užims keletą mėnesių laiko. Po kelių mėnesių „pietryčių Azijoj“ bus atsi-radusi didelė skylė. Kur dabar yra Indokinija, ten bus bolševizmo režimo tvarkomas kraštas, aiškiai valdomas iš Pekino ir to krašto „gelbėti“ nebereiks, jis jau bus „išgelbėtas“ ir bolševikų kišenė.

Per septynių metų Indokinijoj ėjo karas. Per ke-turius metus Amerika skai-tė, kad to krašto išlaikymas „Vakarų pasaulyje“ yra svarbus dalykas ir davė prancūzams ir vietinių žmo-nių ginkluotoms pajėgoms visokeriopą pagalbą. Po Korejos karo paliaubų visi žvirbliai ant stogų ėrškė, kad dabar ateina „Indoki-nijos eilė“ patekti į bolševikų nasrus. Jau keli mė-nesiai bolševikai parodė In-dokinijoj savo didelę kariš-ką jėgą.

Be nei septynių metų, nei keturių metų, nei metų po Korejos paliaubų, nei kelių mėnesių laisvajam pa-sauliui neužteko, kad ka-kas nors padarius ir Indokinija išgelbėjus. Dabar, kada jau atėjo paskutinės valandos, Vakarų pasaulis pradeda kelių mėnesių derybas, ku-

rios aiškins, kaip gelbėti tuos pietryčių Azijos kraš-tus, kurie iki to laiko nebus dar patekę į bolševikų nas-rus...

Jei kada nors bus duoda-mi medaliai už miegojimą, Vakarų diplomatai turės tų medalių gauti maišais. O tuo tarpu pasaulis įdomau-jasi, ar Indokinija visa ar tik jos žymi dalis atiteks bolševikams?

—S. D.

Kodėl Mašinų Langai Trūkinėja?

Jau kuris laikas Ameri-kos automobilistai skun-džiasi, kad jų automobilių langai be jokios matomos priežasties sudūžta, ar su-trūkinėja. Pirmiausia to-kia langų trūkinėjimo „li-ga“ pasirodė vakarinėse valstijose, o vėliau ta „liga“ atsikraustė ir į Viduriniųjų Vakarų valstijas.

Pagal automobilistų nusi-vo deryboms tik pradėtan-tis išsibūti, dar labiau pa-gai sutrūkinėja be jokios matomos priežasties, kar-rybose. Tai buvo lyg iš-tais net mašinos stovint vietoje. Nei iš šio nei iš to vairuotojas pastebi, kad stolių ir galvoti apie gel-pėjimą to, kas dar liko.

Taip atrodo mūsų užsie-nių politika, kuri gyvėsi-esant ir su iniciatyva, ir di-namiška, ir „vadavimo“ tikslais pasipuošusi. Po In-dokinijos „nuvadavimo“ ži-nosime bent, ko verti yra atsakingų žmonių žodžiai. O 500,000 karių, „nurašy-tų į nuostolius“ Indokinijoj, reiks kam nors pavaduoti...

Dr. A. Valdmanis

Newfoundland provincijoj Kanadoje labai paga-rsėjo vienas nesenais ateivis, latvis Dr. Alfred Valdma-nis. Dr. Valdmanis yra pabė-gėlis nuo bolševikų. 1936 metais, prie Ulmanio dikta-tūros, jis buvo Latvijos fi-turkusių langus ir sako, jog reikalas yra lengvai iš-aiškinamas.

Pagal to mokslininko aiš-kinimą langai trūkinėja dėl trijų priežasčių: (1) kitų mašinų metomi akmenukai, atsidaugę į mašinos prieša-kinį langą, gali stiklę pa-daryti didesnes ar mažes-nes žymes, (2) temperatūros pasikeitimai gali langus susprogdinti ar sužeisti ir (3) virpėjimas irgi gali lan-gus sugadinti.

Tos trys priežastys, pagal Chicago mokslininką, iš-aiškina visus jo tyrinėtus langų trūkinėjimus. Jokių kitų priežasčių jis sakosi nesuradęs, bent tose mašino-se, kurias jam teko ma-tyti. Net vandenilio bombos spinduliavimu pėdsakų, nei kokios nors viršgamtis-kos priežasties mokslininkas sakosi nepastebėjęs.

Chicago mokslininko aiškinimas būtų visai tvar-koje, jeigu nebūtų kitokių kablų, kurie kelia viso-kį abejonių. Juk automo-bilių paskutinieji ratai ne-tik dabar, bet nuo pat auto-mobilių atsiradimo, meta į užpakalį daug mažyčių ak-menų. Kodėl tie akme-nukai seniau neįsmeigavo languose duobikių, o dabar išmūša? Ar stiklai dabar kitokie, ar akmenukai pasi-sauliui neužteko, kad ka-kas staiga tam tikrojo kraš-to daly daug automobilių, priešakinių langų atrodo, lyg tarsi į juos kas būtų šaudęs iš mažos šaudyklės?

Kas Savaitė

Žodžiai, Žodžiai...

Nesenai prezidentas D. D. Eisenhower aiškino, kad Indokinija yra labai svar-bus kraštas, nes jeigu ji pa-tektų į bolševikų rankas, tai paskui sektų visa eilė kitų kraštų.

Fereitą savaitę valstybės sekretorius John Foster Dulles prezidento nuomone pakeitė ir aiškino, kad piet-ryčių Aziją galima bus ap-ginti ir be Indokinijos, jei ševikų rankas...

Kam čia tikėti, ar kam netikėti, ne mums spręsti. Bet faktas yra, kad tas pats kraštas vieną dieną negali būti labai svarbus, o kitą dieną jau nesvarbus. Tuo tarpu valstybės sek-retoriaus pareikšimas, Zene-vos deryboms tik pradėtan-tis išsibūti, dar labiau pa-gai sutrūkinėja be jokios matomos priežasties, kar-rybose. Tai buvo lyg iš-tais net mašinos stovint vietoje. Nei iš šio nei iš to vairuotojas pastebi, kad stolių ir galvoti apie gel-pėjimą to, kas dar liko.

Taip atrodo mūsų užsie-nių politika, kuri gyvėsi-esant ir su iniciatyva, ir di-namiška, ir „vadavimo“ tikslais pasipuošusi. Po In-dokinijos „nuvadavimo“ ži-nosime bent, ko verti yra atsakingų žmonių žodžiai. O 500,000 karių, „nurašy-tų į nuostolius“ Indokinijoj, reiks kam nors pavaduoti...

Dr. A. Valdmanis

Newfoundland provincijoj Kanadoje labai paga-rsėjo vienas nesenais ateivis, latvis Dr. Alfred Valdma-nis. Dr. Valdmanis yra pabė-gėlis nuo bolševikų. 1936 metais, prie Ulmanio dikta-tūros, jis buvo Latvijos fi-turkusių langus ir sako, jog reikalas yra lengvai iš-aiškinamas.

Pagal to mokslininko aiš-kinimą langai trūkinėja dėl trijų priežasčių: (1) kitų mašinų metomi akmenukai, atsidaugę į mašinos prieša-kinį langą, gali stiklę pa-daryti didesnes ar mažes-nes žymes, (2) temperatūros pasikeitimai gali langus susprogdinti ar sužeisti ir (3) virpėjimas irgi gali lan-gus sugadinti.

Tos trys priežastys, pagal Chicago mokslininką, iš-aiškina visus jo tyrinėtus langų trūkinėjimus. Jokių kitų priežasčių jis sakosi nesuradęs, bent tose mašino-se, kurias jam teko ma-tyti. Net vandenilio bombos spinduliavimu pėdsakų, nei kokios nors viršgamtis-kos priežasties mokslininkas sakosi nepastebėjęs.

Chicago mokslininko aiškinimas būtų visai tvar-koje, jeigu nebūtų kitokių kablų, kurie kelia viso-kį abejonių. Juk automo-bilių paskutinieji ratai ne-tik dabar, bet nuo pat auto-mobilių atsiradimo, meta į užpakalį daug mažyčių ak-menų. Kodėl tie akme-nukai seniau neįsmeigavo languose duobikių, o dabar išmūša? Ar stiklai dabar kitokie, ar akmenukai pasi-sauliui neužteko, kad ka-kas staiga tam tikrojo kraš-to daly daug automobilių, priešakinių langų atrodo, lyg tarsi į juos kas būtų šaudęs iš mažos šaudyklės?

Private Shine

Pereitą savaitę sen. Mc-Carthy-armijos ginčo tyri-nėjime įvyko šiokių tokių permaining. Armijos sekre-torius R. Stevens, dėl sune-galavimo, pertraukė savo liudijimą, o liudininko kė-dėje jį pavadavo armijos teisių skyriaus vedėjas John Adams.

Naujas liudininkas su-glaustai parodė, kad ir sen. McCarthy ir ypač jo pako-misijos advokatas R. Cohn kartkartėmis reikalavo, kad armija duotų kareiviui, milijonierių vaikui, įvairių privilegijų armijos tarnyboje. Advokatas Cohn savo reikalavimus rėšo su armijos tyrinėjimu. Duosit Shine'ui visokių lengvatų—tyrinėjimas bus švelnesnis, neduosit—armija nukentės. Tyrinėjimas dar tęsiamas, bet iš to, ką jau teko girdė-ti, gaunasi įdomus senato-riaus McCarthy ir jo bend-radarbių vaizdas. Bolševikų medžiotojai, pasirodo, krašto gerovės, bet ir savo asmeninių „frentų“ ta proga neužmiršo.

Draugystė yra pagirtinas dalykas, bet šiame atstiki-me kažin kaip ji bus įvertinta.

ISSIRINKO PIRMININKU...

LAS organizacija infor-muoja, kad jos pirmininku esąs tūlas ponas S. Vyktinas. „Tremtis“ Vokietijoj dėl to vado pasako, kaip jis buvo išrinktas:

„Kalbami rinkimai ėjo ko-respondenciniu keliu. Nariams buvo išsiuntinėti balsavimo lapeliai su kandidatų sarašais. Vietoje sudaryta komi-sija balsams skaičiuoti. Ta-čiau laiskai su balsavimo la-peliais prieš balsavimą bu-vo atidaroni Povilavičiaus. Tik po to įteikiami balsavi-mo komisijai.“

Ponas Povilavičius, kurio vardą balsavimo lapeliai buvo siunčiami ir kuris vo-kus atidarinėjo, yra tas pats išrinktas S. Vyktinas. Ne-be pagrindo „Tremtis“ klausia:

„Kokio likimo susilaukė kai kurie balsavimo lapeliai—tegalėtų atsakyti pirminin-ku išsirinkęs...“

LAS yra voldemarininkų ar nacionalistų organizaci-ja, kuri, kaip matome, mo-ka ne tik garsius šūkius skelbti, bet juos ir prakti-kuoja.

Ženevoje

Derybos Zenevoje tarp prancūzų ir bolševikų dėl „taikos“ Indokinijoj eina pagal Jaltos pavyzdį. Kinų ir Indokinijos bolševikai pirma užsipašo aukščiau-sią kainą, o kai prancūzai ir ju sąjungininkai pradeda labai dejuoti, tada Moloto-vas, pasivertęs Kalėdų dė-duku, ateina ir pasiūlo bolševikų pusei šiek tiek nusi-leisti. Kinai „dėduko“ pasi-ūlymą priima, o prancū-zai, kad ir vaipydamiesi, ir-gi turi sutikti su geraširdi-ko Molotovo tarpininkavi-mu.

Taip diplomatai Zenevo-je ir „monkinasi“ ir tą spektaklį vadina „taikos atstaty-mu“ Indokinijoj.

—J. D.

—Sv.

Pasikalbėjimas Maikio su Tėvu

—Sveikas gyvas, tėve! gana meldėsi, Maike? Kas girdėt?
—Blogos naujienos, Maikė.
—O kas atsitiko?
—Ar tu neskaitei gazietose?
—Gal ir skačiau, bet nežinau apie ką tėvas kalbi.
—Gazietos rašo, vaikai, kad Italijoje, Napolio mieste, sutirpo švento Janvariaus kraujas. Tai reiškia, kad turėsim didelę nelaimę.
—O ką tėvas žinai apie švento Janvariaus kraują?
—Nu, gazietos rašo, kad sutirpo...
—Ar tai ir viskas?
—Nežinau, Maike. Gal tu žinai, kodėl jis sutirpo?
—Ne, tėve, jis nesutirpo. Jis kaip buvo sudžiūvęs, taip ir tebėra.
—Sakai, sudžiūvęs?
—Taip, sudžiūvęs.
—Nu, tai kokių spasabų jis galėjo sudžiūti?
—Apie tą kraują, tėve, yra sukurta šitokia pasaka. Aka, kad apie 1650 metų atgal Benevento vyskupas Janvariui buvo nukirsta galva. Jo kraujas dabar esą laikomas tam tikroje taurėje Neapolio katedroje.
—Prantama, per tokį ilgą laiką jis turėjo sudžiūti. To vyskupo galvos nukirtimui paminėti tenai kasmet laikomos iškilmingos pamaldos. Susirenka tūkstančiai dievobaimingų žmonių ir karštai meldžiasi. Kunigai sako karštus pamokslus. Daromas didelis biznis. Ir žmonės tiki, kad karštai jiems besimeldžiant ir gausiai aukojant, tas sudžiūvęs vyskupo Janvariaus kraujas vėl atgyja, ištirpsta, pasidaro skystas. Bet šį sykį kažkaip atsitiko, kad kraujas neištirpo. Jis kaip buvo sausas, taip ir pasiliko. Tamsūs žmonės nusigando. Mat, jiems yra įkalbėta, kad jeigu tas kraujas kada nors neištirps, tai visiems bus blogai: gali išsiveržti Vezuvijaus ugniakalnis ir užpilti miestą ugnimi, arba gali kilti ligų epidemija, ar kitokia nelaimė.
—O kitais metais ar jis ištirpdavo per tokius atlaikus?
—Aš tam netikiu, tėve; bet religingi žmonės tiki, kad seniau ištirpdavo.
—Tai gal jie šį sykį ne-

Kovosime Už Lietuvos Laisvę

Cia skelbiama rezoliucija, kurią priėmė Bostono ir apylinkės lietuvių, susirinkę 1954 metais gegužės 9 d. So. Bostono Municipal Building svetainėje paminėti spaudos draudimo panaikinimo 50 metų sukaktį:

Per 40 metų, nuo 1864 iki 1904 metų, Rusijos caro valdžia draudė lietuviams raštą lotynų raidėmis, tikėdamasi tuo draudimu pagreitinti lietuvių surusėjimą. Bet Rusijos valdžios draudimo pastangos nuėjo niekais. Lietuvių tauta viningai Rusijos valdžios rašto draudimą atmetė ir ieškojo priemonių savo kultūrinius poreikius tenkinti slapto spaudos pagalba, nešdama už tai sunkius persekiojimus ir daug nukentėdama nelygioje kovoje prieš caro policiją ir biurokratiją.

Lietuvių spaudos atgavimas nebuvo caro valdžios malonės parodymas, bet tiksliai pripažinimas fakto, kad spaudos draudimas nedavė laukto rezultato ir net patys caro valdininkai turėjo įsitikinti, kad tolimėnis lietuvių spaudos draudimas tik dar labiau sukelia lietuvių prieš Rusijos valdymą ir prieš caro patvalystę.

Už spaudos atgavimą prieš 50 metų lietuvių turėjo dėkingi pasišventusiems spaudos darbininkams, rasto platintojams—knygnešiams ir mūsų tėvų kietam užsispyrimui nepriimti svetimo okupanto permokymas ir kitas valdžios istaigas peršamo rašto.

Minėdami nemažą lietuvių kultūrinį laimėjimą, spaudos atgavimą, kartu turime atkreipti visų lietuvių ir viso pasaulio dėmesį į dabartinę lietuvių tautos būklę naujojo, rusų carų ainiū okupacijos, kur lietuviškas raštą lotynų raidėmis dar nėra draudžiamas, bet kur visoks spausdintas žodis yra pajungtas okupanto interesams ir tarnauja naujos okupacijos garbinimui. Laisvos spaudos ir laisvo žodžio pavergtos Lietuvos nėra. Plunksnos darbininkai, bolševikiškos okupacijos sąlygose, yra pavesti valdžios interesų atstovais ir turi savo kūrybinę jėgą skirti svetimos, jėga lietuvių tautai užkartos valdžios garbinimui ir jos tikslų aukštinimui.

Totalitarinės bolševikų diktatūros sąlygose lietuvių tauta dabar pergyvena daug sunkesnę kultūrinę jungą, negu spaudos draudimo metais, kada rusiški žandarai stengėsi primesti lietuviams savo raides, bet visgi nebuvo pasimoję diktuoti lietuviams kiekvieną jų spausdinamą ar tariamą žodį. Bolševikiški tirtonai toli pralenkė savo pirmtakus, carų žandarus. Jie pralenkė juos visais žvilgsniais ir ypač toli pralenkė kultūros srityje, įvesdami

Boleslovas atėjo bažnyčion, kai vyskupas laikė mišias, ir prie altoriaus kišto jį kardmu. Vyskupas sumusko ir mirė. Nors jis buvo piktoji kovojo už žemiškus turtus, popiežius iršė jį šventųjų sąrašą kaip "kankinį už tikėjimą".

—Sustok, Maikė. Man baisu tokių istorijų klausytis.

negirdėtą ar labai retai pasaulio istorijoje užtikamą dvasinę vergiją.

Prisimindami lietuvių patirties kovas dėl savo kultūros ir griežtai smerkdami bolševikų Lietuvon atneštą naują, daug piktesnę negu carų režimo vergiją, mes pareiškiame, kad tik nepriklausomas ir demokratinis lietuvių tautos tvarkymasis vėl duos mūsų tautai progos kelti savo kultūrą ir nevaržomai kurti naujas kultūrinės vertybes.

Sio pareiškimą dvasioje mes pasizadame:

1. Testi kovą prieš bet kokią lietuvių tautai primetamą santvarką, kuri nesuderinama su pagrindiniais demokratijos dėsniais.

2. Kol gyvi būsim, mes remsime mūsų tautos vadovaujamų organų užsienyje pastangas atkurti laisvą, demokratinę Lietuvos valstybę ir

3. Mes, Amerikos lietuvių, nenuleisime rankų ir visokiomis mūsų galioje esančiomis priemonėmis padėsime mūsų broliams anapus geležinės uždangos nusikratyti svetimųjų jungą, arba, mūsų knygnešių karaliaus Jurgio Bielinio žodžiais, mes nemirsime, kol maskoliai arba kitokie okupantai nebus išvyti iš Lietuvos.

SLA VADOVYBĖ NEPASIKEITE

Jau paaiškėjo SLA vadovybės rinkimų duomenys. Dabartinis prezidentas K. Kalinauskas gavo 2,275 balsus, o W. Laukaitis—1,186 balsus. Tuo būdu pirmininku palieka ir toliau Kalinauskas.

Vicepirmininku perrinktas P. Dargis, gavęs 2,513 balsų. A. S. Trečiokas tevis gavo 908 balsus.

Sekretorium pasilieka Dr. M. Vinikas. Jis gavo 2,064 balsus, o E. Mikuziūtė—1,365 balsus. Izdininku lieka K. Gugis, gavęs 1,625 balsus. S. Gegužis gavo 1,270, A. Čaplikas 548 balsus.

Izdo globėjais perrinkti: J. Maceina, gavęs 2,167, ir A. Devenienė, gavusi 2,104 balsus. Kiti kandidatai gavo balsų: S. Briedis 1,033, J. Arlauskas 623, S. Budvitis 425 ir V. Bukšnaitis 265. Doktoru kvotėju perrinktas Dr. S. Biežis, gavęs 2,241 balsą. Kiti kandidatai gavo balsų: Dr. A. Šliupaitė 644 ir Dr. P. Zalatorius 539.

NAUJA KNYGŲ LENTYNA

VLIK'o leidžiamos "Knygų Lentynos" s. m. Nr. 1-2 (sausio-vasario mėn.) jau pasirodė. Prof. Dr. V. Maciūno straipsnyje apie Dr. J. Saulio knygas Pennsylvanijos Universiteto bibliotekoje sužymėti svarbiausieji veikalai ir periodika. Knygų bibliografijoje aprašyta 30 naujų leidinių ir nurodyta 14 recenzijų apie tas knygas. Periodikos straipsnių bibliografijoje surašyta 289 straipsniai. Lietuvių Rašytojų Draugijos valdyba patarė savo nariams užsiprenumeruoti biuletėnį. Per eitis metais ta pat patarė savo nariams ir Lietuvių žurnalų Sąjungą. Prenumerata 1954 metams JAV ir Kanadoje—\$1.50, visur kitur tik vienas doleris. Adresas: Lithuanian Bibliographic Service, 602 Harvey St., Danville, Ill.

"Darbo" žurnalo vadybą, kuris baigiasi šį mėnesį, centū ir LSS Centro Komitetas. Čia matome posėdžio, kuriame tas buvo nutarta, dalyvius. Iš kairės į dešinę: V. Karvelis, adv. S. Briedis, V. Gervickas, K. Bielinis, J. Dulkis, J. Kaminskas ("Darbo" redaktorius), B. Spūdienė, P. Kriaučiukas, J. Buivylas, J. Paška ir A. Sulaitis.

LSS Literatūros Fondas Auga

LSS 116 kuopa, Detroit, Mich., pirmoji įstojo į organizuotą ir suplanuotą Lietuvių Socialdemokratų Literatūros Fondo rėmimą. Tam užsimojimui vykdyti kuopa išrinko specialią Literatūros Fondo komisiją, kuri ir ėmėsi darbo. Komisija sudarė šie draugai: B. Keblaitienė, J. Pilka ir V. Sutavicius.

Suoruoštas Literatūros Fondo naudai vakarėlis davė \$116.33; LSS 116 kuopa pridėjo iš savo izdo \$12.42. Atskiri draugai aukojo: J. Pilka \$10, po \$5—V. Sirutavičius, A. ir M. Strazdas ir J. Kirtiklis; po \$1—A. Kulešienė ir K. Navasaitis.

Atskiru Literatūros Fondo lapu Nr. 5 P. Bronskis surinko: V. Gumbrys aukojo \$5, L. Vismantas—\$3, po \$2—I. Idelevičius, A. Simonaitis; po \$1—V. Ogilvis, K. Zalkauskas, J. Stosys, J. Vitas, A. Armalis, S. Lungys, V. Gaivelis, A. Zolmas ir E. Juzenas, A. Starvacys, E. Polys, M. Dumo-

nis, P. Bronskis, A. Kvedaras ir dvi pavadė neįskaitomos: J. Pusederis 50c; po 25c—Zilinis, Sirvinskienė ir viena neišskaitoma pavadė. Tad pagal minėtą lapą sudėta \$30.25.

Viso kartu \$186.

Šią sumą Literatūros Fondas gavo ir šiuo taria draugiską padėkos žodį vėjams organizatoriams: kuopos nariams, komisijos dalyviams, ypatingai pasidariusiems fondo naudai, ir visiems aukotojams.

LSS Detroito kuopa tuo savo žygiu pirmoji atžymėjo spaudos uždraudimo sukaiktį.

K. Bielinis,
Fondo Fin. Sekr.

TAI BENT PIRKLIAI

Tarybų Sąjungoj visa prekyba yra valstybės rankose: visas kainas vyriausybė nustato.

Štai Tarybų Sąjunga Izraelio pirkto apelsinų mokėjama po 2½ centų, už kiekvieną, o pardavinėjo po 45 centus. Vadinasi, pardavimą kainą pakėlė beveik 20 kartų (1800%). Taip prekiauti kiekvienas mokėtų.

Laikraštis—tai ugnis ir ta ugnimi sudėginsime rusus Lietuvos žemėje.

—Jurgis Bielinis.

Darbo Fronte

Tekstilinkai Už Medicinos Pagalbą

Atlantic City, N. J., įvyko tekstilės pramonės darbininkų unijos konferencija, kurioje dalyvavo apie 1,500 atstovų.

Prieš kelerius metus šioj pramonėj dirbo apie 1,300,000 darbininkų, o šiandien jų bėra apie 900,000, be to apie 200,000 dirba sutrumpintas valandas. Sumažėjo, kurie Taft-Hartley įstatymą nori dar labiau sugadinti ir prieš gydytojų draugiją pastangas trukdyti su tvarkyti medicinos teikimą, taip, kad jis būtų prieinamas ir neturtingam žmogui.

Konferencija be ko kita griežtai pasisakė prieš tuos, kurie Taft-Hartley įstatymą nori dar labiau sugadinti ir prieš gydytojų draugiją pastangas trukdyti su tvarkyti medicinos teikimą, taip, kad jis būtų prieinamas ir neturtingam žmogui.

Konferencija pabrėžė didelį reikalą organizuoti darbininkų unijas, kurios padėtų suvienyti darbininkus. Viena pagrindinių tekstilinkų reikalavimų: federalinė vyriausybė turi sudaryti komisiją iš unijų, kurios uždavins būdą įvesti 35 valandų darbo savaitę vieton dabar esančios 40 valandų ir atoslūgio metu uždrausti trečią dieną pakaitą (shift). Konferencija mano, kad neapibrėžtai vilnai turi būti panaikintas multas, kad valdinis užsakymus turinčioms dirbtuvėms būtų nustatytas visam kraštui vienodas mažiausias atlyginimas.

Komunistai Unijose

Amerikoj jų įtaka maža. Iš viso komunistai savo įtaką turi 11 unijų. Iš jų didžiausia United Electrical Workers, kuriai priklauso apie 40% General Electric bendrovės darbininkų, bet ir tos bendrovės darbininkuose komunistų įtaka mažėja.

Tik Pacifiko pakraščio unijos atlyginimų poūstų darbininkų tarpe jų įtaka nepasikeitė.

Visos tos 11 unijų yra nutarę derybose birželio 30 pašalintos iš CIO 1949 ir d. pasibaigiančioms sutartims pratęsti stengtis išsiderėti: kad darbdaviai mokėtų visas gydymo išlaidas, kad pensijos, įskaiciūs ir socialinio draudimo, būtų padidinti iki \$150 (dabar yra 35 valandų savaitės klausimas būtų pakeltas bent 10 centų, kad tuo ar kitu būdu būtų užtikrinta pastovus metinis atlyginimas.

Kiek ty reikalavimų pa-

vyks įvykdyti, parodys ateitis. Šiuo metu apie 190,000 plieno darbininkų yra be darbo ir apie 247,000 dirba sutrumpintas valandas.

Kaip kovoti Su Depresija

CIO prezidentas Walter Reuther tekstilinkų konferencijoje išdėstė, kas turėtų būti daroma, norint sekmingai kovoti su depresija: pakelti mokesčius neapdėdamą sumą nuo \$600 iki \$800, pakelti mažiausį atlyginimą (dabar jis yra 75 centai, bet visos unijos reikalauja \$1.25), pakelti socialinės apsaugos pašalą, statyti bent 2 milijonus naujų namų, 345,000 naujų klasių mokykloms, 800,000 naujų lovų ligoninėms, tęsti naujų kelių tiesimą ir tt.

Tą patį jis kartojė ir Washingtono CIO sukvies-toj konferencijoj nedarbo reikalui. Čia jis dar sakė, kad Eisenhowerio vyriausybė tik šneka apie tai, bet nieko nedaro ir tas yra dėl to, kad vyriausybėj sėdi "stambiojo biznio maži žmoniukai" ir kad nedarbo klausimą galima išspręsti ateinantį lapkritį pasiuntus kelis tuzinus politikierių į bedarbių eiles.

Komunistai Unijose

Amerikoj jų įtaka maža. Iš viso komunistai savo įtaką turi 11 unijų. Iš jų didžiausia United Electrical Workers, kuriai priklauso apie 40% General Electric bendrovės darbininkų, bet ir tos bendrovės darbininkuose komunistų įtaka mažėja.

Tik Pacifiko pakraščio unijos atlyginimų poūstų darbininkų tarpe jų įtaka nepasikeitė.

Visos tos 11 unijų yra nutarę derybose birželio 30 pašalintos iš CIO 1949 ir d. pasibaigiančioms sutartims pratęsti stengtis išsiderėti: kad darbdaviai mokėtų visas gydymo išlaidas, kad pensijos, įskaiciūs ir socialinio draudimo, būtų padidinti iki \$150 (dabar yra 35 valandų savaitės klausimas būtų pakeltas bent 10 centų, kad tuo ar kitu būdu būtų užtikrinta pastovus metinis atlyginimas.

Kiek ty reikalavimų pa-

Unijų Atsargos
Apskaiciuojama, kad Amerikos unijos turi apie pusantro biliono turto.

IšPavergtos Lietuvos

2,000 Jaunuolių i Sibirą

Pasak vilniškę "Tiesą," daugiau kaip 2,000 jaunųjų patriotų pareiškė norą vyk- ti "įsivairinti naujųjų žemių," tai reiškia, kad dar 2,000 jaunų lietuvių išvaro- mi i Sibirą, nors, pačių ko- munistų žodžiais, ir Lietu- voj dirvonuoja šimtai tūk- stančių hektarų derlingos žemės.

Lietuviai Sportininkai Muša Rusus

Lietuvos krepšininkai nu- galėjo visus Tarybų Sąjun- gos krepšininkus ir laimėjo čempiono vardą. Antra vie- ta teko Maskvos, trečioji Gruzijos, ketvirtoji Estijos, penktoji Latvijos krepšininkams.

Vistaneckis Šachmatų Čempionas

Lietuvos šachmatų čem- piono vardą iškovojo Vista- neckis, antroji vieta teko Mikėnui, trečioji Čukajevui.

Kelerius Metus Neveža Mėšlo

Vilniaus radijas skun- dziasi, kad "yra kolūkių, kurių mėšlas neišvežamas eilę metų," o pagal planą jų yra nustatyta, kiek ve- žimų reik išvežti.

Lietuvos "Atstovai" Tautybių Taryboj

Kiekviena Tarybų Sąjun- gai priklausanti respublika turi 25 "atstovus" Tautybių Taryboj. Tai, nelyginant, Amerikos senatas. Lietuva- toj taryboj dabar atstovau- toj (skliauteliuose pažymė- tos rinkimų apygardos): Antanas Venclova (Aly- sus), Agota Janušienė (Biržai), Viktor Denisov ties vedėjas reikalauja iš (Vilniaus miestas), Juozas Kolūko vedėjo pradėti dar- Vildžiūnas (Vilniaus mies- tas), Jozefa Tuszevska kuris kolūkiui netinkamas, (Vilniaus ap.), Kipras Pet- sis nesutinka. Stoties ve-

rauskas (Zarasai), Justas Paleckis (Joniskis), Anta- nas Remenciū (Kauno miestas), Karolis Didžiulis- Grosmanas (Kauno ap.), Juozas Bulavas (Kedai- niai), Matrona Polikarpova (Klaipėda), Jadvyga Že- melytė (Kretinga), Pelikšas Bieliauskas (Mažeikiai), Mečys Gedvilas (Mariam- polė), V. Augustinaitis (Pabradė), Jonas Macijaus- kas (Panevėžys), Vladas Niunka (Raseiniai), Sofija Salagubaitė (Rokiškis), Vaclovas Dzemisevičius (Tauragė), Bronius Rušas (Telšiai), Sofija Bartuškie- vičius (Trakai), Juozas Petke- vičius (Ukmergė), Kazys Liaudis (Utena), Antanina Averlingienė (Šiauliai) ir O. Puteikytė (Sakiai).

Pešasi Savo Tarpe

Mūsų skaitytojai žino, kad komunistai ir Lietuvoj įrengė mašinų- traktorių stotis. Jose yra įvairios žemės ūkiui reikalingos maši- nos (ariamosios, piauna- mosios ir tt.). Kolūkiui tas mašinas samdo, kai jiems reikia arti, kulti ar kitus darbus dirbti. Tos stotys nuo kolūkių visai nepriklau- so. Jų vedėjai dažniausia yra rusai. Jose yra politi- nis skyrius, kuris leidžia laikraštėlių; prie jo veikia agitacijos grupė, kurios na- riai nieko nedirba, tik slan- kioja pašalais, klausio, kas ką kalba, ir kam reikia pra- neša. Tai veltėdžiai, ku- riuos gauna maitinti kolū- kio darbininkai.

Kaip visos įstaigos, šitos stotys taip pat turi savo pla- nus: arimo, piovimio ir tt. tos rinkimų apygardos): Planus reik išpildyti, saky- sim, reik išarti ar nupiauti tus), Agota Janušienė (Biržai), Viktor Denisov ties vedėjas reikalauja iš (Vilniaus miestas), Juozas Kolūko vedėjo pradėti dar- Vildžiūnas (Vilniaus mies- tas), Jozefa Tuszevska kuris kolūkiui netinkamas, (Vilniaus ap.), Kipras Pet- sis nesutinka. Stoties ve-

dėjas spiriasi. Ginčai daž- šliaužta paviršium, o pasi- nai baigiasi ir rimtais susi- sukimuose—tikra makaly- kibimais. Nugali dažniau- nė, bet ne arimas. Tas pats sia stoties viršininkai, nes ir piaunant—vienur varpas ten sėdi daugiau rusų ir ge- nuskabė, prinokusius javus resnių "parteicų."

Stotis visai nesidomi savo palieštą juostą paliko ir tt. darbo kokybe, jai svarbu rūpestingai kolūkių ve- išpildyti savo planą. Todėl čėjai tų stočių patarnavimų jų darbus pamačius, verčia kratosi, bet be jų negali ap- už galvos tvirtis. Sakysim, sieiti, nes neturi nei savų arimas. Kur griebta, kur mašinų, nei pakankamai ne, tai giliau, tai vėl nu- arklių.

Lietuvių Karas su Maskoliais Už Savo Spaudą

(Tęsinys)

5

Lietuviškų knygų spaus- dinimui Prūsiose prasidė- jus ir papildus jų gabenimui vejų, ypač paskutiniame per sieną ir platinimui vie- spaudos draudimo dešimt- nu kartu visame krašte, metyje, kada kunigas būda- maždaug nuo 1868 metų vo baudžiamas, susekus po- prasidėjo ir rusų valdžios licijai jį platinant greta tarnų kova su knygnešiais, maldaknygių ir kitos kata- knygų platintojais ir skaiti- likiškos spaudos ir visai ki- tojais. Pradžioje bandyta tos, negu jo, politinės ideo- vieną kitą tokį platintoją logijos literatūrą, ar vėl patraukti vietos taikos tei- kitas koks uolusis socialisti- sėjo teisman, bet greitai nės literatūros platintojas nuo tos baudimo priemo- nukentėdavo už pagautas nės atsakymą, kada paaiš- pas jį maldaknyges ir kitas kėjo, kad teisėjai nebesu- lietuviškas tikybines knygū- randa įstatymo, kuriuo jie tes. O patys knygnešiai galėtų tuos "nusikaltėlius" bendrai gabendavo ir pla- bausti, kadangi spaudos už- tindavo kiekvieną lietuvi- draudimas buvo paskelbtas ką spaudinį, kokį tik gau- ne įstatymu, bet vien tik tai davo Mažosioj Lietuvoj nu- isakymu, tai ir taikos teisė- sipirkti. Taigi visiems spau- jai pradžioje tokias knygų dos kovotojams ne tiek rū- platintojus, pagautus su pėjo tai, kas tame ar kita- nekalto turinio knygomis, me lietuviškame spaudinyje išstendavo ir nuo atsako- buvo parašyta, bet tai, kad mybės atleisdavo. Tuomet čia turėta reikalo su lietu- griebtasi grynai administra- viškuoju spaudiniu, lietu- cinių generolų- gubernatorių dintu, taigi jau ne vien sa- ir gubernatorių teise admi- vo turiniu, bet ir vien ta- nistraciniai, be teismo, lietuviška išore valdžiai bausti kiekvieną asmenį, priešingą.

nusikaltusį kokiam valdžios. Neturime tikslios nuken- isakymui ar potvarkiui. Tos tejsių už lietuvišką spaudą- bausmės buvo labai įvairios statistikos, tačiau bendrasis —pradedant kelių dienų ar per 40 metų jų skaičius toli- kelių savičių areštų ir bai- prasoko tūkstantį asmenų- giant ištrėmimu iš Lietuvos žymia jų dalį sudarė nu- i Rusijai ar i Sibirą.

Teismo atsakomybėn į įvairias tolimas Rusijos traukta daugiausia vien tik šiaurės ar rytų gubernijas už knygas ir kitus spaudi- ar i Sibirą. Jie tai ir bu- nius, kuriuose buvo randa- vo daugiausia tos lietuvių ma ne vien draudžiamas kovotojų už savąją spaudą- rades, bet ir draudžiamą armijos žymiausių karei- prieš valdžią nukreiptą tu- viai. Ir toji kova taip bu- rinį. Pirmoji tos rūšies by- vo giliai įėjusi i jų kraują, la buvo iškelta 1870-1871 kad kiti jų, bausmę atlikę metais kunigų ir pasaulie- ir savo kraštan grįžę ar su- čių sudarytai organizacijai gebėję iš ištrėmimo pabėg- specialiai vyskupo Valan- ti, vis viena ir toliau tą pa- čias Prūsiose išleistoms ti- čia kovą už savo knygą te- kybinio- politinio turinio sė, nekartą vėl pagaunami knygutėms platinti. Šioj ir nubaudžiami.

pirmoj byloj dėl lietuviškų Kovoje už savo spaudą- spausdinių net 8 asmenys lietuviui neturėjo jokių ta- buvo ištrėmti i Sibirą.

Ilgainiui, ypač paskutinia- jame spaudos uždraudimo dešimtmetyje, tokių bylų greitai gavo talkininkų ir vis daugiau atsiradavo, už savo valstybės sienų, bū- nes ir pačios platinamosios lietuviškos literatūros pobū- deis žymiai pakitėjo, nes žy- dos itakos ir Mažosios Lie- mioji jos dalis buvo dau- giau ar mažiau politiniai- administracija jau labai prieš valdžią—nudažyta. Čia ypač išgarsėjo 1897 ir 1900 metais žandaro Von- da m knygnešius, knygų- siackio iškeltos "Sietyno" platintojus, lietuvių laikra- bylos, kuriose nukentėjo čių redaktorius ir bandyta- ypač daug lietuvių inteli- gentų. Šiaip gi, baudžiant knygų platintojus, nebuvo juos Prūsus apleisti. Dėl daroma skirtumo tarp at- to jau 1884 metais tuo lai- skirų luomų ar profesijų ku "Aušrą" redagavęs J. asmenų—ūkininkas ar dar- Šliūpas turėjo pasitraukti i bininkas, pasaulietinis inte- Ameriką, paskiau panašiai- ligentas ar kunigas tuo po- pasielgta su P. Mikolainiu- žiūriu valdžiai visi buvo ly- Noveskiu ir kitais.

6

gūs ir buvo vienodai bau- džiami. Tuo netenka ir ste- bėtis, nes ir patams tiems Kovoje už spaudą, greta visiems platintojams ir tos tos nelegalinės kovos, nuo

POVILAS VIŠINSKIS

"Varpo" bendradarbis, uolus draudžiamo- sios spaudos platinimo organizatorius, laimėjęs Rusijos aukščiausioje teisme kovą dėl spaudos draudimo.

pat pradžios bandyta iš- apie 50 raidžių, tuo būdu naudoti ir įvairias legalines įrodinėdamos, kad lietuviui buvo patrauktas taikos tei- priemonės. Pačioje Lietu- turi du kartus tiek skartin- sėjo teisman. Pasiėmęs Vi- voje neturėdami beveik nei gų garsų, negu rusų raidynė- vieno, kad ir mažiausio ga- yra raidžių. Paskiau įvai- limumo kokį lietuvišką raiš- rietais būdais, nevengiant ir spaudinį išleisti, gyvenę piniginių kyšių, veikiami ir kusijos valstybės ribose už aukštoji lietuvių apgyventų Lietuvos sienų lietuviui vis- kraštų administracija ir tuo išeisintų. Teisėjas nubau- būdu i spaudos draudimo- būdo i spaudos draudimo- pabaigą kai kurie vietiniai- ne pabauda, bet to buvo už Lietuvos ribų adminis- gubernatoriai ir iš dalies permaža, kad galima būtų tracijai nebuvo žinoma, generolai gubernatoriai pa- būdo i spaudos draudimo- rūsia valdžiai pranešimus Buvo paduota apeliacija- (kartais ir pačių lietuvių- aukštesnei teismo instanci- jai, kuriuose įrodinė- jai, ir prieš pačios bylos desimtmetyje įvairius vai- nėjo, kad lietuvių spaudos svarstymą teisėjai buvo ge- dinimus Petrapilyje, Rygo- uždraudimu valdžia pasie- roki pavaišinti tuo tikslu, je, Mintaujoje ir tuo laiku- kė visai priešingų tikslų, ne kad išneštų sprendimą, ku- priklausiančiai Kuršo guber- tik juo nepašalinusi lenkų- itakos lietuviams, bet at- niųai Palangoje, to vaidini- takos lietuviams, bet at- mų ar ir koncertų afišos, virkščiai, jį sustiprinusi, Ir tai pavyko ir pagaliau bilietai, programos buvo nes, esą, negalėdami savo spausdinamos lietuviškos knygų spausdinti, lietuviui- raišmės, nes tiems spau- griebiasi lenkiškų. O iš ki- diniams spausdinti nereikė- tos pusės, toji rami lietuvių- jo cenzūros leidimo. Juos ūkininkų tauta, dėl to pa- duodavo vietos policija. ties uždraudimo visa nusi-

1876-1877 metais Petru- statė prieš valdžią ir sure- Vileišiui pavyko Petrapily- voliucijonėjo. Šiuo požiū- je cenzūros leidimo išspaus- riu ypač reikšminga buvo dinti lotyniškais raidėmis 1899 metais švietimo minis- terijos tų visų pranešimų- penketą lietuviškų populia- paruošta santrauka, kurią- rių knygelių (šeštą—tikybī- valdžios pavedamas buvo- ne—išspausdino dominiko- parašęs, patiriamas Prano- apsiziūrėjo, ir jau visa ei- Mašioti ir kai kurių kitų- lietuvių, latvis Vissendorfas- lė tuo pačiu laiku paruoštų- ir kur visi skelbiami faktai- kitų knygelių nebuvo iš- buvo taip parinkti ir sugru- spausdinta.

Per visą spaudos uždrau- dimo laiką plačiai išnaudo- jama ir rusų aukštųjų mo- jama ir rusų aukštųjų mo- kyklų ir kitų mokslo įstaigų- teisė savo leidinius spaus- dinti be cenzūros priežiū- ros. Tiesa, 1868 metais ku- riam laikui toji jų teisė, kiek tai lietė spausdinimą- lietuviškais raidėmis, bu- vo suvaržyta, bet ir tas su- varžymas 1880 metais bu- vo atšauktas. Ir tuo būdu- cenzūrą aplenkė ir A. Juš- kenos dainos, ir žodynas, ir- eilė kitų leidinių.

Kiekvienai progai pasi- taikius, įvairūs aukštieji- katalikų bažnyčios, atstovai- (prel. Daugėla, vyskupai- Beresnevicius, Paliulionis, Baranauskas), o kartais ir rusams įtakingi dvarininkai- (pav. Uoginskis) įteikdavo- vyriausybei įvairius memo- randumus, kuriais stengta- si vyriausybę įtikinti, kad- tas nelemtas spaudos už- draudimas esąs žalingas ne- vien lietuvių tautai, bet net- jauskiui išspausdinus Pet- rapilyje Lietuvos žemėlapi- Stengtasi ir kitais būdais- valdžią įtikinti, kad tos ru- siškosios raidės lietuvių at- vienaus faktas, kad rusų- spaudos ženklais neįmano- ma atvaizduoti visų lietuvių- kalbos garsų. Tarp kito ko- tam tikslui vienas žymiaus- siųjų ano laiko lietuvių vei- kėjų, Petras Kriaučiūnas, aukščiausioji anais laikais- buvo sudaręs ir valdžiai- rūsų teismo įstaiga pripa- žinti, kad jokių lietuvių spau- dijų lietuvišką raidyną iš- dos įstatyminio uždraudimo

nėra, kad tuo būdu minis- teris pasielgė neteisėtai, tai- gi jis turįs Maciejauskiui- grąžinti visus su ta konfis- kacija susietus nuostolius— iš viso porą tūkstančių rub- lių.

Tais pačiais metais Kur- šo gubernijos policija buvo leidusi Mintaujoje išspaus- dinti lietuviško vaidinimo afišą lietuvių raidėmis. Tuomet P. Višinskis pavedė Joniskio batsiuvii Jurgiui Brijūnui tas afišas išpildyti Joniškyje, pareikalavęs, kad tuo atveju, jei policija ji už tą "nelegalų" darbą sulaikys, kad jis jai būtinai nurodytų Višinskį, kaip tą asmenį, kuris tas afišas pa- vedė klijuoti, kad tuo būdu policija galėtų Višinskiui- bylą iškelti.

Taip ir įvyko. Višinskis buvo patrauktas taikos tei- sėjo teisman. Pasiėmęs Vi- šinskio bylą vesti šiaulių- advokatas, didelis lietuvių- prietelius Krečinas, sąmo- ningai patepė prieš bylą tei- sėją, kad tas Višinskio ne- teisintų. Teisėjas nubau- dė Višinskį nedidele pinigī- ne pabauda, bet to buvo iš dalies permaža, kad galima būtų bylą ligi senato prastumti. Buvo paduota apeliacija- (kartais ir pačių lietuvių- aukštesnei teismo instanci- jai, ir prieš pačios bylos svarstymą teisėjai buvo ge- roki pavaišinti tuo tikslu, ne kad išneštų sprendimą, ku- riuo Višinskis būtų didesne pinigine bausme nubastas. Ir tai pavyko ir pagaliau net per tris instancijas bylą prastūmus, jį pasiekė ir se- natas, kuris 1903 metais to- kiais pat, kaip ir Maciejaus- kį, motyvais Višinskį ištei- sino. Taigi aukščiausioji Rusijos teismo įstaiga for- maliai pripažino, kad spau- dos uždraudimas esąs vien administracijos prasimany- mas ir sauvalė.

Tuo būdu toji legalinė kova, greta anos nelegali- nės, ir nulėmė ir paties spaudos uždraudimo liki- mą. Tuo pačiu laiku ir pa- čioje Rusijoje padidejus re- voluciniam sambrūzdžiui, vyriausybė ir buvo pagaliau priiversta kapituliuoti ir 1904 metais balandžio 24- d. (naujuoju stiliumi gegu- žės 7 d.) lietuvių spaudos uždraudimas buvo atšauk- tas ir buvo leista lietuviams- toliau savo raštus spausdin- ti tokiomis pat sąlygomis, kaip ir kitoms Rusijos ver- gijoje esančioms tautom.

Toji 40 metų lietuvių tau- tos kova už savo spaudą pa- reikalavo daugybės aukų ir išeikvojo daug jos jėgų, skaudžiai sulaukė normalų lietuvių kultūros plėtimasi, bet kartu ją ir subrendino —kaip tik tuo laiku tauta suprato savo vieningumą, nuspėjo savo kelius i ateitį ir politiniai subrendo. Tuo laiku, ypač paskutiniame spaudos kovos dešimtmety- je, ji pradėjo formuluoti tuos savo politinės kovos tikslus, kurie po kelių ilikos metų išsiliejo i Lietuvos nepriklausomybės paskelbi- mą. Tačiau vienu požiūriu spaudos leidimas lietuvių spaudai buvo ir žalingas: jokios cenzūros nevaržoma, laisvoji, Mažosioj Lietuvo- je spausdinta lietuvių spauda, dabar rusų cenzū- ros prižiūrima, turėjo dar eilę metų užiauptą burną, nors ir tuo laiku kartais pa- vykdavo tuos cenzūros varž- tus aplenkti, neretai tuo reikalu išnaudojant ir Ma- žosios Lietuvos spaustuves.

Vaclavas Biržiška.

Skaitykime Vertingas Knygas!

- RYTŲ PASAKOS, Vinco Krėvės puikiai kalba parašytos indų ir kitų tolimųjų tautų le- gendos, 220 puslapių \$2.50
- POPIEZIAI IR LIETUVA, kunigo M. Valad- kos parašyta, aiškina, kaip popiežių įta- ką pakenkė lietuvių tautai, 250 puslapių 2.50
- NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS PINIGAI. Jono K. Kario puikiai išleista knyga su 160 paveikslų, 255 puslapiai, gerame po- pieryje. Aprašo ir paveikslais parodo Lietuvoje buvusius pinigus ir duoda jų istoriją. Kaina 5.00
- A KISS IN THE DARK. J. Jazmino anglų kalba sodrus ir nuotykingi vaizdeliai, 150 puslapių. Kaina kietais viršeliais \$3, minkštais viršeliais 2.00
- BARABAS. Paer Lagerkvist'o istorinė apysa- ka iš pirmųjų krikščionybės dešimtmečių Romoje, Palestinoje ir Kipre. Knyga 1951 metais laimėjusi Nobelio premija. \$2.25
- BALTARAGIO MALUNAS. Kazio Borutos romanas apie malunininką Baltaragi, gražuolę jo dukrą Jurgą ir šaunų jaunikį Girdvainį 2.50
- LIETUVOS ISTORIJA. Par. V. Daugirdaitė- Sruogienė 3.00
- LIETUVIŲ KALBOS ISTORIJA. Dr. P. Jo- niko pirmasis ir vienintelis šiuo klausimu veikalas 3.00
- VILNIUS TARP AUDRŲ. Jeronimo Cicėno knyga apie Vilnių ir Vilniaus kraštą lie- tuvių kovas už savo prigimtąsias teises lenkų okupacijos metu \$5.00
- Užsakymus ir pinigus siųskite adresu:

KELEIVIS

636 East Broadway

--

So. Boston, Mass.

MOTERŲ SKYRIUS

KAIP KOVOTI SU ARTERIČIU?

Užpėreitą savaitę kalbėjau apie tai, kas yra reumatizmas, o šiandien niom jam tenka laikytis pakalbėsime, kaip sumažinti tvarkos, gerai valgyti, gauti sutinusį sąnarių skausmą, o todėl ir organizmas sustiprėja.

Pirmiausia reikia žinoti, kad ko artritis atsiranda. Išgalėjęs, tuomet kurį laiką negalima nurodyti, kaip reikia pagulėti lovoje ir aiškiai ir tiksliai, dėl ko toduoti sąnariams pailsėti. Ji liga atsiranda. Pastebėjus, kad moterys trigubai dažniau serga artritu, tik nereikia nuvarginti sąnarių. Gal tai yra todėl, kad jos žiemą lengviau rengiasi ir ypač dažnai nušaldo kojas ir rankas. Kartais vienoje šeimoje keli nariai serga artritu. Tai nerodo, kad liga yra paveldima, bet galimas daiktas, kad kai kurie žmonės greičiau reaguoja į drėgmę, šalį ir oro permainas. Artritu serga žmonės įvairaus amžiaus ir įvairiose gyvenimo aplinkybėse, bet pastebėta, kad susikimšę, vargingai gyvenę žmonės, kurie dažnai kenčia šaltį, drėgmę ir gyvena nesveikoje aplinkoje, dažniau serga artritu kaip turtingesni.

Ilgus metus buvo bandomi visokie vaistai artritu gydyti. Dabar daugiausiai vartojamas vaistas yra kortisonas (cortisone) ir ACTH. Tuos abu vaistus gali leisti tik daktaras. Kortisoną dabar duoda nuryti piliulėmis, o anksčiau jį tik įšvirkšdavo.

Nuo seno yra priimta artritą gydyti karščiu. Karštis greitai sumažina skausmus. Tam galima vartoti įkaitintą pištą, įskuta į storą rankšluostį ar šiaip medžiagą, karšto vandens butelius, elektrines šildymo padušeikas, šildymo lempas ir pan. Jeigu skauda ne vien rankos, bet daugelis kūno sąnarių, tai tuomet gerai imti karštas vonias kartą arba du kartus per dieną. Bet vonios turi būti trumpos, nes ilgos vonios gali pakenkti arba sustiprinti organizmą.

Europoje žmonės, sergantieji reumatu ir artritu, važiuoja maudyti į mineralines vonias. Amerikoje manoma, kad mineralinės vonios nepadaeda. Jos bė ir šmeižia valdžią. Tik todėl pagelbsti ligoniui, gu Dievas apsaugo mus nuo kadangi jis ištrunka iš vieno ir kitų.

Gubernatorius ir Spauda

1671 metais Virginijos gubernatorius rašė Anglijos karaliui: "Bet, aciu Dievui, mes neturime laisvų mokyklų ir spaudos, ir, aš tikiu, mes jų neturėsime 100 metų, nes čiu, važiuoja maudyti į mineralines vonias, amerikiečiai nepaklusnumą, erezijas ir je manoma, kad mineralinės vonios nepadaeda. Jos bė ir šmeižia valdžią. Tik todėl pagelbsti ligoniui, gu Dievas apsaugo mus nuo kadangi jis ištrunka iš vieno ir kitų."

PO DIVORSO JIE SUSITUOKS

Aktorė Zsa Zsa Gabor ir jos būsimas vyras Porfirio Rubirosa, už kurio ji žada ištėkti, kai ji gaus divorsą nuo savo dabartinio vyro, George Sanders, kurio paveikslas čia nėra.

DUODA LELĘ PIRMAJAI LEIDEI

Mrs. Mamie Eisenhower priima iš skaučių dovaną gražią papuoštą lėlę. Prezidento žmona yra Amerikos skaučių garbės pirmininkė. Lėlė papuošta lenkų valstiečių tautiniais rūbais.

DUBYSOS PAKALNĖS

Malonios ir puikios pakalnės Dubysos, Ispintos žemčiūgų vainikais margai! Salis kur užaugau! Kur mintys visos Graudingos, kaip mūsų vargai!

Banguoja Dubysa blaiviai vilnimis, O beržas našlatis, nuleidęs šakas, Kad švinta rytai ir išblyksta naktis, Jai beria sidabro rąsas.

Ne rasos, tai gaudžios jam ašaros byra! Bet veltui šakas garbiniais apdabins: Dubysa jau myli... bet tolimą vyrą: Vien Nemunas ją apkabins.

Lietuvės neieško kaip vilnys Dubysos Sau meilės už kalną, už girių tamsių: Bet meilė ir širdį atranda ne visos, Nes bėga lietuviai nuo jų.

Lietuvės, kur vilnys Dubysos banguoja, Sau rūtomis pina gelsvasias kasas; Kad pradalgės grėbia, gaudžiai uždainuoja, Bet širdį jų kas besupras?

Ir eina tos dainos per Lietuvą mūsų, Kaip Nemuno mielo blaivioji vilnis! Joms pritaria balsas nuo Kuršo ir Prūsų, Jų klausos nutilus naktis.

MAIRONIS.

SEIMININKĖ

Kiaulienos Šonkauliai

Paimti pusantro svaro kiaulienos šonkaulių ir išvirti pasūdytame vandenyje, kol bus minkšti. Tada išimti iš mėsos išimti kaulus, sudėti į istaikuotą blėtą, nuplauti keletą rūgščių, gražių obuolių, supiaustyti ketvirtinais ir, uždėjus ant mėsos, pakepti pečiuje, kol obuoliai bus minkšti.

Galima šonkaulius paruošti ir kitaip, su virtomis bulvėmis. Kai šonkauliai išvirus, paimk bulvės, išvirts su lupenom, nulupk jas ir supiaustyk riekiomis. Paimk molinę formą (lėkštų bliūdą), uždėk eilę bulvių riekių, ant jų kiaulienos mėsos eilę, po to vėl bulvių riekių ar obuolių ir taip daryk, kol bliūdas pasidarys pilnas. Viršutinę eilę turi būti bulvių. Tada užpilk to skystimo, kuriame apsaugoti savo šeimą ir kiaulieną virė, ir įkisk į pečių. Kepk, kol bulvės gražiai parus. Laiks nuo laiko užpilk skystimo, kuriame mėsa virė, kad nesudžiūtų.

Bananų Pudingas

Reikia paimti: 2 puodelius pieno 1 puodelius duonos džiovės 2 bananus 1/4 puodelio cukraus Žiupsnelį druskos Šaukštelį lemono sunkos Šaukštuką vanilijos ir 3 kiaušinius.

Užvirinti pieną, supilti į duonos džiovės ir patalinti stovėti pusvalandį. Tuo metu nulupti bananus, sutrinti ir, pridėjus cukraus, demokratų partijai.

O Pietų Afrikoj viena leidė paskyrė po \$560 kiekvienam jos turėtam driebui išlaikyti. Kai driebai padvės, likę pinigai tenka jos vyrui.

New Hampshire valstijoje viena moteriškė užrašė \$1,000 vietos skaityklos laikrodžio priežiūros reikalams. Batavia, N. Y., gyventojas Torrens testamentu paskyrė \$100 jo lankyto klubo "biliardui ir skaityklos kambariui, kuris man suteikė tiek džiaugsmo," remonuoti, o kitus \$100 užrašė to klubo patarnautojui, norėdamas tuo būdu jam atiduoti tuos "arbatpinigius, kurių aš jam neduodavau, kai neužsakydavau degtinės."

Southport (Anglijoje) gyventojas paskyrė \$500 bažnyčiai giesmių knygos stambiomis raidėmis nupirkti, nes ten esantieji giesmynai buvo spausdinti smulkiosiomis raidėmis.

Vėl kitas Anglijos vaistinėkas testamentu paliko savo 28 metų sūnui ir 26 metų dukteriai \$36,000, bet tuos pinigus jie tegalės gauti tik tada, kada sulauks "pakankamai sveikai galvojančių amžiaus," būtent 50 metų.

Kanadoj Herbert Sharp paliko didelę sumą pinigų universitetui studentams, bet stipendijos tegali būti skiriamos tik nerūkantiems. Girdi, rūkantieji gali ir padarę mokėti už mokslą.

Dar keistesnį testamentą paliko senenai miręs Nice (Prancūzijoje) gydytojas. Jis savo turta pavadė kasmet išmokėti dovanoms vietos gyventojams, kurie atliantais leis rusams sustiprinti šiemis reikalavimams: turi tiesią nosį, ploną riešą, bet labai platų delną, raundonus plaukus ir juodus antakius.

Kitas Anglijos keistuolis testamentu pareiškė norą, kad jo laidotuvis vyrai "nusiimtų kepurės ne ilgiau kaip kelias minutes" ir tą savo pageidavimą paaiškino tuo, kad kartą dalyvaudamas laidotuvis ir ilgai stovėdamas be kepurės jis gavęs didelę slogą.

Visokių esama žmonių, visokių, sako ir reikia.

Nemirsiu, kol maskoliai is Lietuvos neiseis. —Jurgis Bielinis.

Spauda yra viena stipriausių priemonių: ji barsto gyvybes ir mirties sekas. —Prof. St. Šalkauskas.

21 DIENĄ JČROJE

George Ramsdell, 30 metų sportininkas iš Medford, Mass., 21 dieną išbuvo jėroje su savo mažu laivėliu, kurį audra pagavo iš pakraščio ir nunešė į jūros tolumą. Išgelbėjo jį pakraščio sargyba ir parvežė į Plymouth, N. H., kur Ramsdell dabar guli ligoninėje ir gydosi nuo nuovargio, išbadėjimo ir troškulio.

MYKOLIS:

Pro Mano Akinius

(Žiupsnelis prisiminimų)

(Tęsinys)

Vieną dieną atsisveikinau su aš. Užsimetęs karišką kuprinę išvykau į šiaurę pasiryžęs bet kurio būdu nukeliauti visą tūkstantį kilometrų, susirasti savo išblaskytas gimines. Kelias buvo vargingas: ėjau pėsčias, protarpiais vieną kitą kilometrą pavaziuodamas. Sunkiausiai buvo išsiversti su maistu. Vokiečių sugriautas ūkis neįstengė reguliariai žmones aprūpinti maistu, bet aliantų kariai buvo gailėtingi ir dosnūs.

Wuerzburge, sugriautose kareivinėse suradau Raudonąją Kryžį, kuris aprūpino mane dviejų dienų maisto davinio, įdavęs glėbį laisvųjų išimtę toliau. Stovyklose, kaip pridera lietuviams, būdavo nuosirdžiai priimami, valgydinami. Žmonės, ištrošę žinių, klausinėdavo apie savo artimuosius, būdavo jautrūs kiekvienam keliautojui. Taip besibasttydamas pasiekiau tolimiausią lietuvių gyvenamą miestelį Varelį, o iš ten nuvykau

Oldenburgą, kur buvo steigiamą didelę lietuvių surinkimo stovyklą. Tenai pamaciau, kaip greitai atsirado žmonių, gerai nusimaitusių mokėti už mokslą. Dar keistesnį testamentą paliko senenai miręs Nice (Prancūzijoje) gydytojas. Jis savo turta pavadė kasmet išmokėti dovanoms vietos gyventojams, kurie atliantais leis rusams sustiprinti šiemis reikalavimams: turi tiesią nosį, ploną riešą, bet labai platų delną, raundonus plaukus ir juodus antakius.

Gandų būdavo begalės, niekas nebuvo tikras, kad nebus priverstinio grąžinimo į Rusiją. Atklysdavo žinios, kad geriau patiems reaguoti, nes vėliau vistiek prievarta būsimie grąžinti ir be abejo Sibiran tremiami. Ramesni ragino nesukubėti, nes tuoj prasidės karas ir vakariečiams mes būsimie reikalingi kariai.

Taip maitinami visokiais gaudais, laukėme greito karo. Stovyklose politikai darydavo veik kas dieną pranešimus, kurių žmonės godžiai klausydavosi ir tikėjo, lyg nuo tų kalbų priklausytų tolimesni gyvenimo įvykiai. Anglų zonoje Bad-Oheringhausen, nedideliame Westfalijos mieste, įsitvirtino anglų generalinis štabas. Buvo naudinga ir lietuvių valdomiems organams netoli kur įsikurti. Latviai buvo kiek apskuresni, jie spėjo Detmold-Hiddesen gauti palpas ir ten jau koncentravo savo politines jėgas. Prie jų, taip man atrodė, prisiliejo ir lietuviai. Čia nebuvo jokių sąlygų steigti lietuviškai stovyklai, nei pakankamai maisto, nes Westfalijai niekad neužteko savo duonos. Tačiau dėka kelių pasiaukojančių šviesuolių, kurie nežūrėdami savo likimo pradėjo klaidinti valdines duris, veikiai pačiame Detmold gavo namus, o vėliau ir pėstininkų kareivines, kur galėjo įkurti stovyklą ir gimnaziją.

Menininkai buvo dar apskuresni—jie sau išsikovojo penkis, tikrai puikius namus Hiddesene, kur nemazai įsisteigė ir lietuvių. Taip, rodosi, neįmanomose sąlygose pradėjo burtis

jaunimas dviem kryptimis: steigdami mokslo įstaigas ir atgaivindami skautišką judėjimą. Sunku pamiršti, kaip būrelis pasiryžėlių stojo atgaivinti skautišką judėjimą. Jie, gaudami pasilavus vos lėkštelę sriubos, alkį mašindavo rinkdami nuo apleistų laukų paliktas pupeles, kokią morkelę ar užsimetusių ropę. Taip pusbadžiai gyvendami, atkakliai grumdami visi vokiečių keliamomis kliūtimis įstengė Detmoldę įkurti savo judėjimo centrą. Veikiai, padedant anglų skautams, judėjimas plito ir gautame Raudonojo Kryžiaus name buvo užleistas nedidelis kambarelis, kuriame gimė Lietuvių Skautų Brolija ir ten išleido istorinį pirmąjį leidinį "BUDĖK!", o vėliau ir "Skautų Aidą," iliustruotą, spalvingą ir mielą žurnalą ne tik skautams, bet bendrai jaunimui. Jei neklysta, buvo vienintelis toks leidinys visame tremties laikotarpyje.

Jaunimas gausiai ir noriai įsijungė į skautų eiles, ir ši organizacija gyvavo gražiai per visą tremties laiką. Skautus miniu todėl, kad tai buvo vienintelė jaunimo organizacija, kuri turėjo didelės auklėjamos reikšmės jaunimui tremtyje, ugdydama tautinį susipratimą, artimo meilę ir žadindama dorą žmogaus principus.

Vėliau atsirado ateitininkų, kurie, naudodami įvairius būdus, dažnai prasilenkiančius su garbės nuostatais, bandė patraukti jaunimą savo pusėn. Dažnai vietoje gražaus šūkio "Viską atnaujinti Kristuje," į jaunimo eiles nešė neapykantą kitai galvojančioms, kląstą ir kovos šūkius. Tačiau buvo sunku jiems daryti prieštaringas, nes lengvai galėjai būti apkalintas "antireligiiniu veikimu."

Stovyklinis gyvenimas turėjo neigiamų ir teigiamų pusių. Gera buvo tas, kad gyvendami krūvoje, negalėjome pasimesti vokiečių jūroje. Turėjome lietuviškas mokyklas, lietuviškas gimnazijas, lietuviškus kursus, ir kiekviena lietuvių stovykla buvo kaip koks lietuviškas kaimelis vokiškame žemyne. Bet kartu stovyklinis gyvenimas turėjo ir blogųjų pusių. Žmonės gyveno labai ankštais, suspausti ir skurdžiai. Maisto ir rūbų trūkumas veikė blogai į sveikatą. Gyvenimo sąlygos buvo nehygieniškos, nes kai kuriose stovyklose, ypač jų kūrimesi metu, žmonės miegojo didžiulėse salėse visi išvien: vyrai, moterys ir vaikai. Viskas buvo vieša ir visiem matoma. Žmogus neturėjo nė jokio kampelio, kur kaimynas akis napamtytu, ką jis daro. Vėliau, stovyklom galutinai susitvarkius, miegojimas bendrose salėse nutrūko, bet per plonas lentų sienas, kurios ant greitųjų sukaltos dalino didelius kambarius ir sales į mažus kambariukus šeimoms, ne tik viskas girdėjosi, bet ir matėsi per plyšius.

(Bus daugiau)

Joseph Machinski
295 Silver Street
South Boston 27, M